

ויצא תשפ"ו: הרב הלוי

993. העובר עבירה מגלה כפיות טובה: על יצחק נאמר: "ויחרד יצחק חרדה גדולה עד מאוד" (בראשית כז, לג). אמרו חז"ל: "אשרי אדם מפחד תמיד" מצד שני נאמר: "העיקר לא לפחד כלל". ויש לומר שאשרי מי שמפחד תמיד מעברות! בין במזיד ובין בשוגג או אפילו בנסתר! אשרי מי שמפחד לא להכעיס ולא לצער את בורא עולם, שהעובר עברה מגלה כפיות טובה ויורק לבור שממנו שותה (עיני יצחק בראשית א, תולדות).

1523. בעלי חיים מאולפים - אך טבעם לא משתנה: לכאורה עפרון הציע לאברהם לתת את המערה בחינם, ואיך אח"כ השתנה עפרון ולקח ד' מאות שקל כסף עובר לסוחר? הרמב"ם התווכח עם אוה"ע, הם סברו שאפשר ללמד את הבע"ח נימוס ודרך ארץ ולהפוך את טבעו. הרמב"ם טען שזה אינו אפשרי. אוה"ע הציגו חתול שלימדוהו נימוסים ודרך ארץ, הגיע היום שהחתול החל לשמש בתפקיד מלצר, באותו הרגע הוציא הרמב"ם קופסא קטנה מכיסו ופתח אותה, ועכבר קטן זינק מתוכה, החתול רץ אחרי העכבר, והודו כולם שגם אם אפשר לאלף בעל חיים - את טבעו א"א לשנות. הנמשל הוא עפרון, כל זמן שלא ראה את הכסף לנגד עיניו - התנהג כאיש נבון ונדיב. אולם כשאמר לו אברהם 'נתתי כסף השדה קח ממני' - מיד הפך לאיש אחר, השליך את גיוני הנימוס ודרך אחר הכסף. האמצעי היחיד שאפשר בעזרתו לשנות את טבעי בנ"א היא התורה (להתענג א, חיי שרה).

1941. עיסוק בדברים שאינם בר השגה: יש אנשים המכוונים כוונות נשגבות בעניינים שאין שכלם משיגם כלל, ועל כן כוונותיהם הן ללא הועיל, משל למה הדבר דומה? לאדם רעב ומתאוה למאכל אחד, והנה הוא רואה את המאכל מונח על אצטבא גבוהה ומכיוון שאינו מגיע לאותו מאכל, הוא אוכל אותו בדמיונות, כלום ישיביע את רעבונו? הלא נהפוך הוא! כי ירעב עוד יותר (תולדות החסידות ותורתה א, עמ' קטו).

1948. הזמנת העולה לספר תורה: מנהג האשכנזים כאשר קוראים לאדם לעלות לתורה להזכיר את שמו ושם אביו (רמ"א קלט, ג). ונתנו על זה טעמים כי השם של כל ישראל ונפשו מרומוז בתורה, ויש לו חלק בתורה (שולחן הטהור ספרין, קלט, ג) ואין לשנות ממנהג זה (אבנ"ז חו"מ קג). מנהג הספרדים ומקצת קהילות אשכנזים, שלא נהגו לקרוא לעולה בשמו בקול רם, אלא להזמין או לחלק לו פתק עם עליה לכיבוד (כה"ח קלט, ט), כדי שאם יסרב לעלות, לא יקצרו ימיו (חיים שאל א, ג).

1949. רימונים לספר תורה: רימוני ספר תורה תועדו כבר לפני יותר מחמש מאות שנה. הם קישוטים מיוחדים בראש ספר תורה ותפקידם גם לפאר את הספר הקדוש. הם נקראים 'רימונים' בגלל צורתם המזכירה את פרי הרימון. על פי תורת הסוד, יש דווקא שני רימונים אחד כנגד החסד ואחד כנגד הגבורה ונתינת הרימונים צריכה להיות סמוכה להוצאת ספר תורה (רב פעלים י"ד דל). השומע קול הספר תורה כשמוליכים אותו חייב לעמוד, ולכן נהגו לעשות פעמונים לספר תורה (ב"י י"ד רפב). הנחת הרימונים אפילו על ידי ילד קטן יכולה להועיל לו להחכים בתורה ויר"ש, אריכות ימים והגנה (שיבת ציון שבת א, קמ).

1947. קניין בעזרת כליו של אדם: הלכה היא, שכליו של אדם קונים לו בסימטה או במקום צדדי, אך אינם קונים לו ברשות הרבים (שו"ע חו"מ ר, ג). לכן מי שיניח שטר כסף בתוך תיק של נגן רחוב, בעל התיק לא יזכה בשטר כסף עד שירים את התיק ויקנה בקניין הגבהה או משיכה. אם קיבל נגן הרחוב רשות לשבת שם ולהניח את התיק, כליו זוכים לו ומיד שנכנס הכסף לתיק זכה בכסף (שו"ע חו"מ ר, ג). לפי מנהג המדינה נראה שנגן הרחוב קנה את הכסף מיד שנכנס לכליו (על פי חוק המתנה).

1963. אמירת שם האדם שעשה נזק: אם ראה אדם שעשה נזק לחבירו, יכול לספר הדברים כדי לעזור לאותו ניזק ולגנות את המעשים הרעים בפני הבריות, אך יזהר שלא יחסרו שבעה פרטים: א. שיראה מעצמו שאותו אדם עשה את הנזק. ב. יתבונן אם זה בכלל נזק. ג. שיוכיח את החוטא בתחילה בלשון רכה. ד. שלא יגדיל לספר יותר ממה שהיה. ה. שיכון לתועלת. ו. אם יכול לגרום לתועלת לבוא ממקום אחר אז לא יספר. ז. שלא יגרום היזק למזיק יותר מכפי הדין (ח"ח לשון הרע יב).

1932. ברכה על צ'ולנט [חמין] לא צפוי: אדם שהוריד מהפלטה בטעות את סיר הצ'ולנט ולא היה יכול להחזירו לפלטה [כגון שהחמין לא התבשל כל צרכו] ולכן היה צריך לאכול את הצ'ולנט בליל שבת במקום ביום שבת. למרות שאין צריך לברך על אוכל הבא באמצע הסעודה כיוון שדעתו על כל מה שמביאים במשך הסעודה (רמ"א או"ח קעז, ה), כאן הסיח דעתו מראש בפירוש מהצ'ולנט שלא לאוכלו בלילה, ולכן צריך לברך עליו. באשר לאורחים המתארחים, דעתם על כל מה שיביא להם בעל הבית והם אינם צריכים לברך (גליון הלכות מים חיים שבת, עמ' 69).

1951. כיס שיש בו מוקצה בשבת: אדם ששכח ביום חול מוקצה בכיס הבגד, מותר לטלטל את הבגד, משום שלא כל הבגד נעשה בסיס למוקצה, אבל אין ללבושו בשבת ולכן ינער את המוקצה מהבגד (רמ"א או"ח שי, ז). ומי שמוצא מוקצה בכיס וחס עליו לנערו פן יאבד או מחמת הבושה, רשאי להמשיך ללכת עם המוקצה [במקום שיש עירוב] עד שמגיע למקום משתמר ושם ינער את הבגד (פס"ת שי, ג).

1952. הניח מוקצה בכיס בכוונה: אם הניח מוקצה בכיס בכוונה ביום חול כדי שישאר שם בשבת [דבר שאינו מצוי בבגד שבת], יש להבדיל בין כיס שנעשה על ידי תפירה בבגד ככיס המכנסיים, שהכיס נחשב מוקצה, אבל הבגד אינו מוקצה כיוון שהכיס טפל ובטל לבגד. לבין כיס של חולצה, שהבגד משמש כדופן, אזי נעשה כל הבגד מוקצה מדין 'בסיס לדבר האסור', וכן הדין לעניין כיסי מזוודות, תיקים וכדומה, אם התיק משמש כדופן כל התיק נעשה בסיס לדבר האסור, ואסור בטלטול (פס"ת שי, ג).

1945. ופרצת ימה וקדמה: הקב"ה התגלה ליעקב ובירך אותו: "וּפְרַצְתָּ יָמָה וְקִדְמָה וְצִפְנָה וְנִגְבָּה" (בראשית כח, יד). דרשו חז"ל: כל המענג את השבת, נותנים לו נחלה בלי מצרים [גבולות] שכן נאמר ביעקב 'ופרצת' (שבת קיח, א). ולכאורה גם באברהם נאמר: "שא נא עיניך וראה... צפונה ונגבה וקדמה וימה" משמע שגם לאברהם ניתנה הארץ לארבע רוחות, אלא ששם נאמר: 'כי את כל הארץ אשר אתה רואה לך אתננה...' כלומר הקב"ה נתן לאברהם את הארץ במידה שהוא רואה בלבד, ואילו אצל יעקב נאמר 'ופרצת' בלי מידה כלל (מגדים חדשים ב שבת, עמ' רעו).

פרשת ויצא: טיפול שורש ברחל בתך הקטנה

פרשת השבוע לבן שואל את יעקב: "הכי אחי אתה, ועבדתני חנם?! הגידה לי מה משכורתך", ויעקב עונה לו: "אעבדך שבע שנים ברחל בתך הקטנה" (בראשית כט, יח). הביטוי "ברחל בתך הקטנה" הפך היום לביטוי שימושי מאוד, ומשמעותו: אמירה שאיננה משתמעת לשני פנים. מדוע היה יעקב צריך לומר זאת? מסביר המדרש (בראשית רבה ויצא ע, ז): "בגין דאנא ידע שאנשי מקומך רמאין, לפיכך אנא מברר עיסקי ממך"; כלומר יעקב ידע שאנשי מקומו של לבן רמאים, ולכן הוא פירט: "ברחל" - ולא בלאה. "בתך" - שלא תביא נערה אחרת מהשוק ששמה רחל. "הקטנה" - שלא תחליף שמותם זו בזו. ומסכם המדרש שעם כל זה הדבר לא עזר ליעקב והוא קיבל את לאה. רואים מכאן, שכאשר השורש רע - הפיתרון הוא לעקור את השורש. כל טיפול אחר, כמו גיזום - הוא טיפול קוסמטי, שאינו נותן תוצאות. ראינו את הרס עמונה ואת הרס האנדרטה של הקדוש עמנואל מורנו הי"ד. אנו מכירים את מערכת המשפט הישראלית, החשודה בחד צדדיות, בהטיית דין, ובגישה שלילית ביחס לכל מה שקשור לציונות או לדת ישראל. האם אפשר לתת אמון במערכת כזו, שתוציא לאור משפט צדק אמת? התשובה היא ברורה: לא ולא! כנגד מערכת זו, צריך טיפול שורש, ואין די בטיפול קוסמטי. חוק הסדרה או חוק הפטרה הוא טיפול קוסמטי, ולא טיפול שורש. צריך לעקור מן השורש מערכת משפט מרושעת זו, ולבנות תחתיה מערכת משפט ראויה, הנוהגת כפי שצריך לנהוג בית משפט בארץ ישראל. המדרש (שם) מסביר כיצד היה לבן יכול לשקר ליעקב שקר גם כל כך, והרי יעקב אמר לו: "ברחל בתך הקטנה". המדרש משיב ש"אפילו את נותן את הרשע בחמור של חרשים - אין את מועיל ממנו כלום", כלומר: אפילו אם תקשור את הרשע לקרש ותנסה אותו - זה לא יועיל, כי צריך טיפול שורש.

נסיים בדבר משמח. מה היה התירוץ של לבן לשקר ששיקר ליעקב? יש לזה שני הסברים: **א.** כשיעקב ביקש את רחל, לבן אמר: "טוב תתי אותה לך מתתי אותה לאיש אחר". המילה "תתי" בגימטריה קטנה שווה תשע, ו"מתתי" בגימטריה קטנה הוא שלוש עשרה. לפיכך אמר לבן: טוב תתי אותה לך, כלומר טוב לי לתת לך את תשע (שהיא בגימטריה קטנה לאה). מתתי (את רחל, שהיא בגימטריה קטנה 13) לאיש אחר. לפי זה לבן אמר את "האמת", גם אם יעקב לא הבין אותו. **ב.** לבן אמר ליעקב שאצלם נהוג להנהן בראש כדי להשיב בשלילה. לכן כשביקש יעקב את רחל - הנהן לבן בראש, וכוונתו הייתה לשלול את הרעיון. וזה מה שאמר לבן: "לא - יעשה כן במקומו".

